

Antigoné

Sofoklés

Po smrti thébského krále Oidipa ujali se vlády jeho dva synové Eteoklés a Polyneikés. Eteoklés však brzy svého bratra zbavil vlády a vyhnal jej ze země. Polyneikés odešel do Argu ke králi Adrástovi, jehož dceru Argeiu si vzal za manželku, a přemluvil jej, aby spolu s jinými vladaři podnikl výpravu "sedmi proti Thébám". Argejské vojsko bylo však Thébany přemoženo a oba bratři se v souboji navzájem zabili. Vlády se ujal Kreón, bratr Oidipovy choti Iokasty. Ten vydal rozkaz, aby Eteoklés, který padl při obraně vlasti, byl čestně pohřben, avšak tělo jeho bratra Polyneika, jenž přitáhl s vojskem proti vlasti jako nepřítel, aby zůstalo nepohřbeno. Proti tomu se vzepře sestra padlých bratrů Antigoné. Tím začíná děj tragédie, stavící před nás konflikt lásky a povinnosti, tradice a moderna.

Antigoné je věčně živá, přes častá zpracování jinými autory však zůstává Sofokleovo podání pro svou velikost nejpůsobivější.

OSOBY

ANTIGONÉ, dcera Oidipa, krále thébského

ISMÉNÉ, její mladší sestra

KREÓN, král thébský

EURYDIKÉ, jeho žena

HAIMÓN, jejich syn

HLÍDAČ

TEIRESIÁS, věštec

PRVNÍ POSEL

DRUHÝ POSEL

SBOR thébských starců

Koná se v Thébách před královským palácem za doby mytické

OBRAZ

Ráno. Antigoné nese v ruce konvici s pohřební obětí a vychází s Isménou z paláce

ANTIGONÉ

Ach, rodná sestro, družná Isménou,

víš o nějakém zlu, jež Oidipús,
naš otec, na rod svolal a jímž Zeus
nás ještě za života nestíhá?
Vždyť není žalu, není bolesti
ni potupy, ni hanby, které bych
i v tvých i ve svých strastech nezřela.

A jaký prý to příkaz právě dal
zas Kreón všemu lidu ohlásit?
Víš o něm, slyšelas? Či tajno ti,
že hrozí bratru od nepřátel zlo?

ISMÉNÉ

Ne, Antigono, ke mně nedošla
ni sladká zvěst, ni žalná o bratřích
již od té chvíle, co jsme pozbyly
jich obou, když dvě ruce bratrské,
dvě rodná těla sklály v jeden den.
Dnes v noci odtud vojsko argejské
 pryč odtáhlo, a dále nevím nic,
ni že jsme šťastnější, ni bídňější.

ANTIGONÉ

Já jsem to věděla, i vedu tě
ven z domu, ať mě sama vyslechněš.

ISMÉNÉ

Co jest? Jaks pobouřena v mysli své!

ANTIGONÉ

Což neodepřel z bratří jednomu
čest pohřbu Kreón, kdežto druhému
ji přisoudil? Prý zcela po právu
dal Eteokla vložit do hrobu,
cti aby došel dole v podsvětí;
však tělo Polyneika, padlého
tak nešťastně, prý ani oplakat,
ni rovem nesmí nikdo přikryti,
jak dal prý rozhlásiti občanům:
má zůstat neoželen, nepohřben,
všem dravcům, číhajícím na sladký
ten poklad, pochoutkou. A zákaz ten
prý vydal dobrý Kreón pro tebe
i pro mne - ano, pro mne! - a jde sem,
chce všem, kdož o tom dosud nevědí,
to jasně vyhlásit. A nebere
prý nalehko svůj zákaz: Kdokoli
se proti tomu nějak proviní,
má veřejně být ukamenován!
Nuž, tak jsme na tom. A ty zakrátko
máš dokázati, jsi-li šlechetná,
či z dobrých předků dcera nehodná.

ISMÉNE

Ty bláhová, co mohu změnit já
ať tak či onak v celé věci té?

ANTIGONÉ

Hleď se mnou jednat, se mnou pracovat!

ISMÉNÉ

A v jakém směleém činu? Co to zamýšlíš?

ANTIGONÉ

Zda se mnou pochováš bratra mrtvého.

ISMÉNÉ

Ty přec ho pohřbít chceš i proti zákazu?

ANTIGONÉ

Je můj i tvůj: nuž chci - když nechceš ty!?

ISMÉNÉ

Ty smělá, a což zákaz Kreontův?

ANTIGONÉ

On nemá práva brát mi, co je mé!

ISMÉNÉ

Ach, sestro, uvaž jen, jak neslavně
a stíhán záštím zhynul otec náš,
když pod tíhou svých vin, jež odkryl sám,
si vlastní rukou vyrval oči své,
a dále: Jeho máť a spolu choť
jak bídně ukončila provazem
svůj život; konečně jak v jeden den
dva naši bratři rukou vespolnou
se zavraždili oba navzájem,
ti ubozí, a stejný smutný los

si uchystali. Pohled', zbýváme
ted' jen my dvě, a zhynem prabídně
i my, když přestoupíme násilím
ten rozkaz vladařův a vzepřeme
se jeho moci. Třeba uvážit,
že jsme jen ženy, kterým nemožno
se pouštět s muži v boj, a mimoto
že podléháme lidem mocnějším
a že je tedy nutno poslechnout
i v tom i v leččems ještě trapnějším.
A proto prosím mrtvé pod zemí,
ať odpustí mi, jsem-li nucena
tak jednati, a vládce poslechnu.
Chtít provést nemožné je nerozum.

ANTIGONÉ

Nu, už tě nechci k tomu pobízet,
a ani kdybys chtěla sama být
mi ku pomoci, nebylo by mi
to milé. Měj si rozum, jaký chceš,
já bratra pohřbím, a když za to smrt
mne stihne, bude krásná. S drahým svým
pak budu ležet, drahá jemu jsouc,
když spáchán zbožný zločin. Delší čas
se musím líbit mrtvým pod zemí
než těmto zde: tam budu spočívat

přec věčně. Ty však, chceš-li, v neúctě
měj to, co bozi ctíti kázali.

ISMÉNÉ

Vždyť já to ctím, však vůli občanů
se vzpírat vzdorně, na to nemám sil.

ANTIGONÉ

I jen se vymlouvej! Já půjdu však,
bych bratru svému nasypala rov!

ISMÉNÉ

Jak trnu o tebe, ty nešťastná!

ANTIGONÉ

Buď bez obav - hled' svého štěstí spíš!

ISMÉNÉ

Však nezmiňuj se o tom nikomu
a skrývej to; i já chci mlčeti.

ANTIGONÉ

Jen to pověz! Mlčíc budeš mi
tím odpornější. Jen to rozhlas všem!

ISMÉNÉ

Máš horkou krev - a ta věc mrazí přec!

ANTIGONÉ

Nu, vím však, že se jistě líbím těm,
jimž nejvíce se musím líbiti.

ISMÉNÉ

Jen zmůžeš-li to; žádáš nemožné.

ANTIGONÉ

Nuž, nebudu-li moci - ustanu.

ISMÉNÉ

Však za nemožným vůbec nemáme
se pachtit.

ANTIGONÉ

Chceš-li mluvit takto dál,
i mně i zesnulému bratrovi
se staneš plným právem protivnou.
Nech mne s mým nerozumem vytrpět
tu hrůzu; vždyť přec neutrpím nic
tak zlého, abych nezemřela krásně.
Má se k odchodu

ISMÉNÉ

Nuž, chceš-li, jdi! Však věz, ač nerozum
tě vede, přec jsi drahá drahým svým.
Antigoné odejde, Isméné se vrátí do paláce. Vejde

SBOR

Zářný paprsku sluneční,
nejkrásnější z plápolů všech
vzešlých sedmeru thébských bran,
ó ty zraku zlatého dne,
vzplál jsi konečně na nebi,
vznesl ses nad proudy Dirčinými!
Běloštitý argejský voj,

jenž se ve zbroji přivalil k nám,
tys pobídl k útěku, v prudký cval,
jak koně ostřejší uzdou.

NÁČELNÍK SBORU

Ten přivedl do vlasti Polyneikés,
ježž k hněvu popudil vadivý svár.
A se skřekem ostrým nad naši zem
se vznesl jak orel ten zhoubný voj,
jsa zakryt perutí bílou jak sníh,
měl hojnou zbraň
a přílvice s chocholem z žíní.
Stál již nad městem, rozevřev chřtán,
krvežízivých oštěpů kruh
sevřel východy sedmi bran.
Prchl však dřív, než tlamu svou
naší krví nasytit moh,
dřív než hradby, věnčící město,
ohně smolného zachvátil žár.
Rozleh se takový zbraní třesk
v jeho zádech: to vzdorný drak
svou bojovnou sílu s ním změřil.
Má ve velké zášti nebeský Zeus
chvást jazyků chlubných. I spatřiv ten voj,
jak mohutným proudem se valí k nám
a na řinkot zlatých zbraní je hrd,

svým bleskem mrštil na hradeb kraj,
by svržen byl muž,
jenž se vítězství provolat chystal.

SBOR

Zasažen skácel se na zem, až zaduněla,
ten ohněnoš, jenž se hnal zuřivě do zápasu,
v litém zápalu na město soptil
nejhorších vichřic bouřný vztek.
Takový tedy byl jeho los.
Jiným však dával jinou zas sudbu,
nazpět když hnal je veliký Arés,
ten pomocník statný.

NÁČELNÍK SBORU

Těch vévodů sedm, co u sedmi bran
se s vévody sedmi bilo, svou zbroj
tu Vítězi Diovi nechalo v daň,
krom nešťastných rodných těch bratří dvou.
Ač oba se zrodili z rodičů týchž,
přec dvojsmrtná kopí si vrazili v hruď
a společně zemřeli oba.

SBOR

Ale vždyť přišla k nám vítězná, slavná Níké
a radostným úsměvem bojovné Théby blaží!
Zapomeňme již na vřavu války,
nynější boje jsou skončeny již!

Do chrámů božích pospěšme teď,
slavit své reje po celé noci,
a Bakchos, jenž Théby jarostí plní,
necht' k plesům nás vodí!

NÁČELNÍK SBORU

Však hle, tu vychází z paláce k nám
syn Menoikův Kreón, nový náš pán,
jenž řízením bohů se nedávno stal
té země králem. Co zamýšlí as,
že veřejnou vyhláškou shromáždit dal
naš kmetský sbor
a k radě všechny nás svolal?

Vystoupí s průvodem

KREÓN

Mužové! Prudkou bouří zkrušili
lod' naší obce bozi, nyní však
ji k plavbě bezpečné zas vzpřímili.
I svolal jsem nás svými posly sem,
jen vás si vybrav ze všech občanů;
vímť jednak dobře, že jste chovali
vždy v úctě trůnu Láiovu moc,
a dále, Oidipús když řídil stát,
i pak, když zhynul se svou manželkou,
že ještě také k jejich potomkům
jste pevně stáli s pevným smýšlením.

Když tedy oni dvojím osudem
v den jeden zahynuli, zabivše
druh druha a tak ruce bratrskou
si krví poskvrnili, mám teď já
i trůn i všechnu jejich vládní moc
dle práva příbuzenství s padlými.
Jsem vaším králem! Ale rozpoznat,
co skryto v duši muže každého,
co cítí a co myslí, nelze dřív,
než v zákonech a ve svých hodnostech
se osvědčí. Nuž poslyšte, co dím!
Kdo řídí celou obec, přitom však
se vždycky nechápe rad nejlepších
a z bázně jazyk v ústech zamyká,
ten - myslím teď a myslil jsem tak vždy -
je prašpatný; kdo klade přítele
však nad vlast, toho necením si nic.
Věz Zeus, jenž vidí stále všechno: Já
bych nikdy nemlčel, zře pohromu,
jak místo blaha kvačí na obec,
a nepřítele obce nikdy bych
si nebral za přítele, neboť vím,
že vlast je ta spásná loď; a jen když ta
nám pluje zpříma, je čas na přátele.
Dle těchto zásad zvelebím náš stát.

A v duchu těchto zásad vladařských
jsem oznámil teď městu rozkaz svůj
stran synů Oidipových. Přeji si,
by Eteoklés, který hájil vlast
a padl, hrdinsky se proslaviv,
byl pohřben s veškerými poctami,
jež provázejí mrtvé hrdiny
až do podsvětí; Polyneikés však,
jenž jako vyhnanec se navrátil
a v prach a popel obrátit chtěl vlast
a rodné bohy, jenž se nalokat
chtěl krve bratrské a občany
chtěl zotročit, o tom káži všem:
ten nesmí pohřben být ni oplakán.
Bud' tělo jeho dáno v pospas psům
a dravcům, hrozný pohled skýtajíc!
Toť vůle má! Neb nikdy větší cti
se nedostane špatným ode mne
než řádným; ale vlasti příznivce
chci zaživa i v hrobě stejně ctít.

NÁČELNÍK SBORU

Nuž jak chceš naložiti s přítelem
a s nepřitelem vlasti, Kreonte;
všech zákonů smíš užít proti těm,
kdo padli již, i nám, kdo žijeme.

KREÓN

Vy buďte strážci mého rozkazu!

NÁČELNÍK

Ten úkol ulož z mladších někomu!

KREÓN

Ne, strážce k mrtvole jsem určil již!

NÁČELNÍK

Co dále tedy ještě poroučíš?

KREÓN

Braň každým těm, kdož slov by nedbali.

NÁČELNÍK

Kdo je tak hloupý, aby zemřít chtěl?

KREÓN

Ba, to je odplatou! Však leckoho
už zahubila zisku naděje.

Vystoupí

HLÍDAČ

Ó pane, že bych spěšně, bez dechu
sem kvapil, hbitě že bych pospíchal,
to říci nesmím. Neboť častokrát
mě cestou zastavily myšlenky
a k návratu jsem obracel svůj krok.
Má duše často ke mně říkala:
"Proč, nešťastníku, tam se ubíráš,
kde čeká tebe trest? - Zas otálíš,

ty smělče? A když Kreón od jiných
to všechno zví, zdaž potom nezpláčeš?"

V tom přemítání spěchám pomalu,
a tím se mi ta krátká cesta sem
tak prodloužila. Ale konečně
jsem nabyl odvahy sem dojít
a vše ti zjevit, třebaš řeknu snad
jen pouhé nic. Jdu s pevnou nadějí,
že neutrpím, leč co osud chce.

KREÓN

Co je, že jsi tak skleslý na mysli?

HLÍDAČ

Dřív chci ti něco říci o sobě:
Já jsem to nespáchal, ni neviděl
té věci pachatele: neprávem
bych tedy něco zlého utrpěl.

KREÓN

Ty míříš dobře, že se předem už
tak hradíš. Jistě neseš velkou zvěst.

HLÍDAČ

Věc hrozná působí vždy velký strach.

KREÓN

tam řádně vykonal a zmizel zas.

Nuž řekni to a ihned pryč se klid'!

HLÍDAČ

Tak slyš: Kdos pohřbil právě před chvílí
to mrtvé tělo! Prstí vyprahlou
je posypal a svaté obřady
tam řádně vykonal a zmizel zas.

KREÓN

Co díš? Kdo z mužů měl tu odvahu?

HLÍDAČ

Já nevím. Nebylo tam nikde znát
ni rýče stopy, ani lopaty:
zem pevná, tvrdá, nerozježděná,
a na ní ani známky po strůjci.
Jak nám to první hlídač ukázal
ted' zrána, byl to pro nás pro všechny
div hrůzy. Neboť tělo zmizelo -
ne v hrobě ovšem: jemný prach je kryl,
jak by kdos tak chtěl klatbě uniknout.
A nebylo tam vidět žádných stop
ni po šelmě, ni po nějakém psu,
že přišel snad a tělo rozsápal.
My všichni jsme si vyčítali zle,
druh druhá vinil, a snad bylo by
až k ranám došlo, aniž mohl nám
kdo bránit: Byl z nás každý viníkem,
ač nikdo zřejmým; každý zapíral,
byl každý hotov zdvíhat žhavý kov,

jít ohněm, nebesy se zaklínat,
že nespáchal ten skutek, aniž ví,
kdo spáchal jej a kdo jej usmyslil.
Tu konečně, když marno bylo vše,
kdos promluvil, a řeč ta zalekla
nás všechny, že jsme hlavu sklopili;
vždyť nemohli jsme namítati nic
a dobré rady nikdo nevěděl.
On děl, že třeba tobě oznámit
ten čin a neskrývat jej. Návrh ten
byl všemi přijat a já nešťastník
byl určen losem vzíti na sebe
ten pěkný úkol. Nerad přicházím,
i vy mě zříte neradi, to vím:
vždyť posla zlého nikdo nemá rád.

NÁČELNIK

Ó pane, dávno rozvažují už,
zda neprovedli bozi tento čin.

KREÓN

Jen ustaň, dříve než mě rozhněváš,
bys nebyl shledán hloupým přes svůj věk!
Tvá slova nelze snést, říkáš-li,
že bozi o to tělo pečují.
Zda chtěli je snad pohřbít, ctíce ho
jak dobroděje, jej, když přišel přec,

by spálil chrámy sloupy zdobené
a jejich dary obětní i zem
a právní řády vniveč rozmetal?
Či vidíš, že ctí bozi lidi zlé?
Ne, ne! Já vím, že jistí občané
už dávno byli nespokojeni
s mou osobou a na mne reptali
a potřásali skrytě hlavami,
jež ve jhu poslušnosti nechtěli,
jak slušno, držeti a ctítí mne.
A oni svedli ziskem - tím jsem jist -
mé strážce, aby spáchali ten čin!
Nic špatnějšího lidem nevzešlo
zde na světě než stříbro zvonivé.
To hubí města, muže z domu štve,
to svádí mysl lidí poctivých
a hanebnosti tropit učí je;
to vnuklo lidem páchat zločiny
a znáti všelijakou bezbožnost.
však ti, kdo pro zisk provedli ten čin,
jen toho dosáhli, že jedenkrát
je přece stihne zasloužený trest!
Nuž, ctím-li ještě Dia věčného,
to dobře věz a na to přísahám:
Bud' strůjce toho pohřbu lapíte

a ke mně přivedete, nebo vám
pak nepostačí jenom pouhá smrt;
já vás dám dříve mučit zaživa,
až vyjevíte onen zpupný čin,
necht' zvíte, odkud třeba bráti zisk,
tam v budoucnosti necht' jej loupíte,
a nechat' poznáte, že ze všeho
se nesmí hledět jenom kořistit.
Zisk hanebný přec lidem přináší
víc záhuby než blaha v životě.

HLÍDAČ

Smím mluvit, či mám odtud odejít?

KREÓN

Což nevíš, že je mi už protivná
tvá řeč?

HLÍDAČ

Co hněte: sluch, či duši tvou?

KREÓN

Nač pátráš, odkud je má nevole?

HLÍDAČ

Ten strůjce trápí srdce tvé, já sluch!

KREÓN

Ha, jaký jsi ty chytrák prohnáný!

HLÍDAČ

Však já jsem věru nespáchal ten čin!

KREÓN

I ano, zaprodal jsi duši svou!

HLÍDAČ

Och, běda! Zle je, má-li mínění
tak klamně člověk, jenž si umínil!

KREÓN

Nu, jen si vtipkuj s tím svým míněním.

Však neudáte-li mi viníka,
tím buďte jisti, že si řeknete,
že bída provází zisk nečestný!

Odejde do domu s průvodem

HLÍDAČ

za ním

Kéž jen se šťastně najde! Ale ať
se chytí nebo ne - to rozhodne
jen osud - mne už tady nespátříš!

A nyní bohům vroucně děkuji,
že proti všemu očekávání
jsem s kůží zdravou odtud vyvázl!

Odkvapí

SBOR

Mnoho je na světě mocného,
nic však mocnější člověka.

On i za větrů bouřlivých
přes moře siné se vydává

a proniká přívalem hlučných vln,

jež smáčejí jeho loď.

I Zemi, nejvyšší ze všech božstev,

neúnavnou a nezmarnou, rok co rok

sužuje pluhem, jež obrací sem a tam,

když s plemenem koní brázdí půdu.

On též do léček úskočných

lapá bystrého ptactva rod,

loví divoké zvěře dav,

tvorstvo žijící v hlubinách vln

zná chytati do smyček spletených v síť,

ten důvtipu plný muž!

I šelmu, žijící volně v horách,

ovládá bezpečně silou své myšlenky,

ohřívanou šíj koně si krotí jhem,

i horského nezdolného býka.

On mluvu si osvojil též

i hbitého myšlení um

a vypěstil pudy sdružovat se do měst;

zná unikat mrazů nevlídných

jasným střelám i lijákům,

jsa důmyslu pln; a žádné věci budoucí

se bez důmyslu nechápe.

Jen smrti uniknout neumí;

jak ujít však těžkým nemocem,

v tom se vyzná.

Tu obratnost maje a vtip

i moudrost, jíž netušil sám,

hned k dobru se kloní, hned zas ke zlu chýlí.

Kdo zákonů své otčiny dbá

i přísahou posvěcených práv,

ten povznáší vlast; však ten je vlasti nehoden,

kdo směle zlu se oddává.

Kéž nikdy nesdílí můj krb

a dalek je mému smýšlení ten,

kdo tak jedná!

Hlídač přivádí na scénu Antigonu

NÁČELNÍK

Aj, jaký to div! Jsem rozpaků pln!

Jak popřítí mám, když to bezpečně vím,

že ta dívka zde je Antigoné?

Ty nešťastná

a nešťastným zplozená otcem! Co to?

Což vedou tě sem, žes nedbala nic

slov zákazu králova? Chytli tě snad,

kdyžs jednala nerozumně?

HLÍDAČ

přiváděje Antigonu

Toť ta, jež vykonala onen čin;

my při pohřbu ji chytli. Kde je Kreón?

NÁČELNÍK

Hle, tu se vrací z domu, právě vhod.

KREÓN

vycházeje

Co je? A k čemu vhod se navracím?

HLÍDAČ

Ach, pane, člověk nemá ničeho

se zříkat přísežně, neb rozvaha

jej často potom z klamu usvědčí.

Hle, já jsem tvrdil, tvými hrozbami

tak zlekán, že sem nikdy nepřijdu.

Však náhlé, netušené radosti

se nevyrovná žádná jiná slast,

i přicházím, ač vázán přísahou:

Zde vedu dívku, kterou při pohřbu

jsme chytli. Teď se nelosovalo;

ten šťastný lov je můj a ničí víc!

A nyní, pane, vezmi si ji sám

a po svém přání se jí vyptávej

a pátrej. Ale já si zasloužím

být viny prost a ujít pohromě.

KREÓN

A kde a jaks tu dívku přistihl?

HLÍDAČ

Když pohřbívala bratra; teď víš vše.

KREÓN

A je to pravda? Víš, co povídáš?

HLÍDAČ

Já pohřbívat ji viděl přes zákaz
to tělo: mluvím jasně, zřetelně?

KREÓN

A jaks ji viděl, jaks ji přistihl?

HLÍDAČ

To bylo tak: Já navrátil se zpět,
zle zděšen těmi tvými hrozbami
a všechen prach jsme smetli, který kryl
tu mrtvolu, a tělo tlející
jsme dobře očistili. Nato pak
jsme po větru si na svah usedli,
by nešel na nás zápach z mrtvého.
Druh dráždil druha výtkou, nadávkou
i hrozbou, kdo by snad byl nedbalý,
a tak čas utíkal, až zářivý
kruh slunce dostih středu blankytu
a vedro pánilo. Tu najednou
se zdvihla hrozná bouře od země
a vířila až k nebi, plnic pláň
a rvouc vše listí z háje na pláni;
i širý vzduch byl pln té vichřice.
My přimhouřili zrak a snášeli

to boží dopuštění. Konečně
pak bouře přešla, a vtom spatříme
tu dívku! Ona hořce zaúpí,
tak pronikavým hlasem jako pták,
když spatří hnízdo prázdné, bez mlád'at.
I ona, vidouc holou mrtvolu,
se jala kvílet, začla bēdovat
a proklínala činu původce.
I snáší ihned v hrsti suchou prst'
a z konve krásně kuté, mēděné
kol těla trojí obět ulévá.
Jak jsme to zhlédli, hned k ní spěcháme
a lapíme ji: ale ona nic
se nezalekla; my ji vinili
i z činu prvního i z tohoto:
a ona nezapřela zhola nic.
Já plesal - přec však mě to bolelo.
Sám ujít pohromě je sladké sic,
však přitom do ní uvést milé své
je bolestné. Leč všecko ostatní
je pro mne ničím proti spáse mé!

KREÓN

k Antigoně

Ty tam, jež kloníš hlavu k zemi, slyš:

Zda znáš se k činu, či jej zapíráš?

ANTIGONÉ

Já znám se k němu, nezapírám nic.

KREÓN

k hlídači

Ty můžeš odtud volně odejít,

kam chceš: jsi zproštěn těžké viny té.

Hlídač se vzdálí

KREÓN

k Antigoně

A ty mi pověz - zkrátka, bez oklik -

zda znalas vyhlášku a zákaz můj?

ANTIGONÉ

Ó znala, jak by ne: byl znám přec všem.

KREÓN

A osmělila ses jej přestoupit?

ANTIGONÉ

Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus,

ni Diké, družka bohů podsvětních,

zde takové nám řady nedala.

A nemyslila jsem, že takovou

má moc tvůj zákaz - dal jej smrtelník! -

že moh' by platit víc než nepsané

a neochvějné bohů zákony.

Ty nežijí jen včera nebo dnes,

však věčně, aniž víme, kdo je dal.

A pro ně nechtěla jsem od bohů
být trestána, i nelekla jsem se
zde ničí vůle. Věděla jsem přec,
že zemru: jak by ne? I kdybys ty
to nebyl vyhlašoval. Zemru-li
však před svým časem, to mám za zisk jen.

Kdo žije v hojných strastech jako já,
zdaž není pro něj ziskem zemřítí?
Však zdá-li se ti čin můj zpozdilý,
aj, kárá zpozdilec mou zpozdilost.

NÁČELNÍK

Ta dívka jeví drzost po drsném
svém otci: neumí zlu ustoupit.

KREÓN

Však věř, že mysl příliš zarytá
se nejspíš zhrouť. Ocel nejtvrdší,
když zkřehne, v žáru ohně svařena,
se nejčastěji zláme, popraská;
a nepatrnou uzdou zkrotí se
i bujní koně. Kdo je otrokem
svých bližních, nesmí smýšlet vysoko.

Ukazuje na Antigonu

Ta znala jednat zpupně tehdy již,
když překročila dané příkazy,
a druhá zpupnost, když to spáchala,

je chlubit se a činu tomu smát.

Tot' nejsem už já mužem, ona jest
jím sama, projde-li jí beztrestně
ta troufalost! Však ať mi bližší je
než vlastní sestra, ba než celý rod,
přec ji ni sestru její nemine
los nejhroznější - neboť viním teď
i sestru z piklů při tom pohřbení!
Nuž zavolejte mi ji! Zřel jsem ji
teď v domě řídit jako šílenou,
a tak se prozrazuje nezřídka
zlé svědomí už předem u mnohých,
kdo ve tmách osnují věc ničemnou.
A ovšem nenávidím toho též,
kdo přistižen byv při zlém konání,
svůj čin se potom snaží okrášlit.

ANTIGONÉ

Chceš něco víc než vzít a zabít mne?

KREÓN

Já? Nechci: to mi zcela postačí.

ANTIGONÉ

Nač váháš tedy? Nelíbí se mi
z tvých řečí nic a též si nepřeji,
by se mi někdy něco líbilo;
a tobě protivno, co činím já.

Však čím bych došla slávy slavnější
než tímto, že jsem bratra pohřbila?

Ukazuje na sbor

Ti všichni by to jistě schválili,
jen kdyby strach jim jazyk nepoutal.

Být tyranem však je věc příjemná,
jak z mnohých příčin, tak i proto, že
smí jednati i mluvit, jak chce sám.

KREÓN

To vidíš jen ty sama z Thébanů!

ANTIGONÉ

I ti to zří, však mlčí před tebou.

KREÓN

A nestydíš se od nich lišiti?

ANTIGONÉ

Ctít bratra netřeba se styděti.

KREÓN

A ten, ježž zabil, není bratr tvůj?

ANTIGONÉ

Je bratr můj, z těchž rodičů jak já!

KREÓN

Proč tedy prvého ctíš bezbožně?

ANTIGONÉ

V tom za pravdu ti nedá nebožtík!

KREÓN

Když jej jak bezbožníka stejně ctíš!

ANTIGONÉ

Ne otrok, nýbrž bratr zahynul!

KREÓN

Však hubil vlast, a ten se za ni bil!

ANTIGONÉ

Však přesto rovných práv si žádá Smrt.

KREÓN

Ne, dobrý nemá zlému roven být!

ANTIGONÉ

Kdož ví, zda dole platí názor tvůj!?

KREÓN

I mrtvý nepřítel je nemilý.

ANTIGONÉ

prudce

Jen lásku umím sdílet, a ne zášť.

KREÓN

Když lásku, tedy miluj - v podsvětí!

Mnou žena nepovládne, co jsem živ!

Ve vratech se zjeví plačící Isméné, vedená sluhou

NÁČELNÍK

Však hle, tam u vrat je Isméné,

jež prolévá slzy pro sestru svou!

Mrak čelo jí pokrývá, ruměnou tvář

jí zohyzdil též

a líce spanilé skrání.

KREÓN

Slyš ty, jež lnulas ke mně v domě mém
jak zmije, krev mi sála potají,
a já jsem nevěděl, že zkázy dvě
a záhuby si živím pro svůj trůn -
nuž pověz, přiznáváš se k účasti
v tom pohřbu, či chceš odpřisáhnout vše?

ISMÉNÉ

kynouc Antigoně
Jsem vinna, je-li vinna sestra má;
mám účast ve všem, nesu s ní svůj díl.

ANTIGONÉ

To Spravedlnost nesmí dopustit!
Tys nechtěla, já nepřibrala tě!

ISMÉNÉ

Však nestydím se v neštěstí tvém být
ti družkou v plavbě bouří útrap zlých.

ANTIGONÉ

Kdo jednal, Hádés ví a podsvětí!
K té nemám cit, jež cítí slovy jen.

ISMÉNÉ

Ach, sestro, nezamítej účast mou
ni v smrti, ni v tom pohřbu bratrově!

ANTIGONÉ

Ne, se mnou nezemřeš, a čeho ty
ses netkla, nechej: má smrt postačí.

ISMÉNÉ

Však co mám ze života bez tebe?

ANTIGONÉ

Zde Kreón, ptej se: vždyt jen jeho dbáš!

ISMÉNÉ

Proč mě tak týráš? Nemáš z toho nic!

ANTIGONÉ

Ten výsměch bolí - je-li to výsměch.

ISMÉNÉ

Nuž v čem ti mohu jinak prospěti?

ANTIGONÉ

Spas sebe! Přeji ti, bys vyvázla.

ISMÉNÉ

Och, běda, nemám sdílet osud tvůj ?

ANTIGONÉ

Tys vyvolila život, a já smrt.

ISMÉNÉ

Ach ano, ale řekla jsem ti proč!

ANTIGONÉ

Tys těm vděk činit chtěla, oněm já.

ISMÉNÉ

Však stejně jsme se provinily přec!

ANTIGONÉ

Buď klidná! Ty přec žiješ, duše má
však dávno mrtva, mrtvým na prospěch.

KREÓN

Ty dívky tuším rozum ztratily,
ta právě teď - ta jak se zrodila!

ISMÉNÉ

Ó králi, ve zlu člověk pozbývá
i toho rozumu, jež život dal!

KREÓN

Ty ano, zlo když pášeš se zlými.

ISMÉNÉ

Ach, nač mám žít já sama bez sestry?

KREÓN

Zde o té nemluv, po té veta již!

ISMÉNÉ

Chceš zabít svého syna nevěstu?

KREÓN

I z jiných žen lze plodit děti přec!

ISMÉNÉ

Leč bez souladu, který poutá je!

KREÓN

Dát synu špatnou ženu nemám chuť.

ISMÉNÉ

Jak málo ctí tě otec, Haimóne!

KREÓN

Jsi protivná už i s tím sňatkem svým!

NÁČELNÍK

Což vskutku o ni syna oloupíš?

KREÓN

Té svatbě Hádés konec učiní.

NÁČELNÍK

Jsi tedy rozhodnut ji usmrtit?

KREÓN

Já sám i ty!

K průvodcům.

Nuž čile, sluhové,

a odveďte je dovnitř! Uvěznit

je třeba, nedopřát jim volnosti!

Vždyť prchají i chrabří, vidí-li,

že konec života je nablízku!

Sluhové odvádějí Antigonu i Isménu do paláce.

Kreón zůstane v zamyšlení

SBOR

Ó, blažení ti, jejichž život nezakusil zla!

Neb jestliže někomu řízením božím je otřesen dům,

už nikdy ho nemíjí kletba a stíhá celý rod:

jak vlny moře vzdutého,

kdykoli vírné vichřice

se rozzuří, ženouce přes tmavé hlubiny pěnu vln,

jež valí černý rmut

až z hloubi ode dna,
co větrů stonem hřímají bičované břehy.
Tak od dávných dob i v domě krále Labdaka
je zřít, jak se množí osudu rány již od předků,
a nížádný člen se jich nemůže zprostit: jsou bez konce.
To nějaký bůh je kácí v prach!
Poslední teď již ratolest
se zaskvěla v rodině Oidipa svitem zářivým,
i tu však zastírá
teď bohů podsvětních
prach krvavý i zpozdilost slov a mstivé zaslepení.
Jaký, ó Die, lidský vzor
by zadržet mohl tvoji moc,
již nemůže spoutat ni krotitel všeho, Spánek,
ni měsíců neúnavných běh?
Neboť jsi věčný, nestárneš časem,
vladaři olympských výšin,
mihotnou září planoucích.
Jak dříve, tak i napříště
a navěky povládne tento řád:
že pohromě usouzené
nadobro neujde v životě lidském nic.
Neboť naděje těkavá
je na prospěch mnohému člověku,
však pro mnohé mámením lehkověrných tužeb.

Jde k tomu, kdo netuší zlého nic,
pokud si nohy nespálí ohněm.
Kdosi moudrostí veden
proslulý výrok světu dal:
že dobrem zlo se zdává těm,
jimž zavádí do pohrom duši bůh;
pak pohromě nelze ujít,
neboť je postihne za velmi krátký čas.

Přichází Haimón

NÁČELNÍK

vida ho, ke Kreontovi
Hle, tam jde Haimón, z dětí tvých všech
plod poslední! Zdalipak přichází sem,
sám zarmoucen nad sudbou nevěsty své,
pln bolesti nad zmarem sňatku?

KREÓN

To lépe nežli věštcí zvíme hned.

Vstoupí Haimón

Snad nepřicházíš, synu, roztrpčen
jsa zlostí na mne, když ses dověděl,
že rozhodnuto o tvé snoubence?

Či máš mě rád, nechť jedním jakkoli?

HAIMÓN

Jsem, otče, tvůj. Dle dobrých zásad svých
mě řídíš, já pak vždy jich poslechnu.

A sňatku žádného si nebudu
výš cenit nad tvé dobré vedení.

KREÓN

Ba, synu, tak je třeba smýšletí:
že vůle otcova je nadevše.

Vždyť proto touží lidé děti mít
a poslušně je doma vychovat,
by odplácely nepříteli zlem
a s otcem přítele si vážily.

Však plodí-li kdo děti nezdárné,
co říci o něm, leč že sobě strast
v nich zplodil, v očích nepřátel pak smích?

A proto, synu, nikdy pro rozkoš
a ženu nepozbývej myslí: Věř,
zlá žena v domě jako manželka
ta mrazí v objetí! Neb jaký vřed
je horší pro tělo než přítel zlý?

Nuž odvrhni tu dívku od sebe
jak nepřítele, nech, ať v podsvětí
se s někým zasnoubí! Já veřejně
ji přistihl, jak ona jediná
mi kladla odpor ze všech občanů,
i nestanu se lhářem před obcí
a usmrtím ji! Proto nechat' si
jen vzývá Dia, rodu ochránce!

Když ve svém domě takovou nekázeň
si odchovám, tím hůř pak u cizích!
Kdo v domě svém je dobrým člověkem,
i v obci objeví se pořádným;
kdo přestoupí však zpupně zákony,
či chce snad předpisovat vladaři,
ten pochvaly mé nikdy nedojde.
Kdo zvolen obcí, toho každý má
být poslušen jak v dobrém, tak i zlém,
a ve velkém, i v malém. Takový
muž, doufám, též by vládl dobře sám
a dal by se i dobře ovládat,
a v bouři bitevní jsa postaven,
by pevně stál jak řádný bojovník.
Nic není nad nekázeň horšího.
Ta ničí města a ta vyvrací
i příbytky, ta zvrací na útěk
i řady spojenců. Však poslušnost
čet spořádaných mnohé zachrání.
A proto třeba šetřit příkazů
a v ničem nepodléhat ženštině.
Líp mužem - nutno-li - být poražen:
kdo směl by říkat, že jsme v moci žen?

NÁČELNIK

Já myslím - pakli mne snad nešálí

můj dlouhý věk -, že mluvíš rozumně.

HAIMÓN

Ach, otče, bozi rozum vštěpují
nám lidem, nejdražší náš majetek.

A já - já nechci, ani nemohu
snad říci, že je tvá řeč nesprávná;
však dobrý názor může míti přec
i jiný člověk. Nuže pohled: Mně
lze pozorovat ve tvém zájmu vše,
co mluví kdo a koná, vytýká.

Tvé oko děsí muže prostého
a nikdo neužívá před tebou
takových slov, jež se ti nelíbí.

Však já to mohu skryté vyslechnout,
jak nad tou dívkou obec běduje:
že ona, jež si toho nejméně
zaslouží ze všech žen, má zahynout
tak bídně pro svůj krásný, slavný čin.

Když svého bratra, v boji padlého,
jenž nebyl pohřben, od hltavých psů
a dravců nenechala rozsápat,
zdaž prý si nezaslouží skvělé cti?

Ten tajný hlas jde tiše po obci.

Ach, otče, žádný statek pozemský
mi není cennější než štěstí tvé.

Či co je dětem větší ozdobou
než vzkvétající sláva otcova,
a co je otci dražší u dítek?
Nuž, nenos v srdci jen tu myšlenku,
že co díš ty, je správné, jinak nic.
Kdo myslí, že jen sám je rozumný
a řečí, duchem jiné předčí pak,
ten bývá shledán prázdným, jestliže
své nitro odkryje. A mnohému
se přiučovat a být povolný,
to není muži k necti, i když mnoho zná.
Hle, stromy při divokých bystřinách
své větve chrání tím, že povolí;
však vzeprou-li se, proud je vyvrátí.
Kdo napne pevně lano, řídě loď,
a nepovolí, převrátí se s ní
a pluje potom s kýlem nad vodou.
Nuž, povol v nitru, změň své smýšlení!
Jsem mladší, ale smím-li pronést též
svůj názor, myslím, že je nejlépe
být mužem, který všemu rozumí;
dát poučit se tím, kdo dobře radí!

NÁČELNÍK

Ó pane, ty se pouč od něho,
ač mluví-li co vhod, a ty zas jím!

Neb oba dva jste dobře mluvili.

KREÓN

Jak, ve svém věku máme rozumu
se učit od tohoto mladíčka?

HAIMÓN

Však žádné špatnosti! A jsem-li mlád,
hled' spíše na mou věc než na věk můj!

KREÓN

A jakou věc: snad neposlušné ctít?

HAIMÓN

Ne, špatné ctít bych ani nežádal!

KREÓN

Což není ona stížena tím zlem?

HAIMÓN

Tak celá obec thébská nesoudí.

KREÓN

Má obec rozkazovat místo mne?

HAIMÓN

Hle, jakš teď tuze mladě promluvil!

KREÓN

Mám vládnout pro jiné, či pro sebe?

HAIMÓN

Kde vládne jeden muž, je po obci!

KREÓN

Což není obec panstvím vládcovým?

HAIMÓN

Pak můžeš vládnout prázdné zemi sám!

KREÓN

On za tu ženu tuším bojuje!

HAIMÓN

Ač jsi-li ženou ty! Dbám o tebe!

KREÓN

Proč s otcem svým se přeš, ty proklatče!?

HAIMÓN

Ba, zřím, že proti právu chybuješ!

KREÓN

Jak, chybuji, když ctím svou důstojnost?

HAIMÓN

Té nectíš, na boží-li šlapeš čest.

KREÓN

Ty podlá myslí, ženě propadlá!

HAIMÓN

Však nepropadla žádné špatnosti!

KREÓN

Vždyť hájíš jen a jen tu ženštinu!

HAIMÓN

A tebe, sebe, bohy podsvětní!

KREÓN

Nech tlachů svých, ty ženin otroku!

HAIMÓN

Chceš mluvit, sám však slyšet nechceš nic!

KREÓN

S ní zaživa se nesmíš oženit!

HAIMÓN

Nuž zemře: zemrouc kohos usmrtí!

KREÓN

Jak, ty jdeš s drzou hrozbou proti mně?

HAIMÓN

Toť hrozba, potírati nerozum?

KREÓN

Můj s pláčem napraviš, ty bezhlavý!

HAIMÓN

Ty třeštíš, děl bych - jsi však otec můj.

KREÓN

Aj, vskutku? Při nebesích, tím buď jist,

že ztrestám urážky i výsměch tvůj!

K jednomu z průvodců

Jdi pro tu ohavu, by zemřela

zde přímo před očima snoubence!

HAIMÓN

Mně před očima nesmí zahynout,

to nedoufej, a ty už nespatriš

mou hlavu nikdy zrakem svým, a pak

zuř na ty z přátel, jimž to po chuti!

Odběhne

NÁČELNÍK

Ten jinoch, pane, v hněvu odkvapil:

zlost mladé mysli bývá hrozivá!

KREÓN

Ať jde a jedná třebaš nadlidsky,

ty dívky osudu však nezbaví!

NÁČELNÍK

Nuž zamýšlíš je obě usmrtit?

KREÓN

Tu ne, jež ničeho se nedotkla.

NÁČELNÍK

A jakou smrtí ji chceš utratit?

KREÓN

V kraj liduprázdný chci ji zavésti

a v skalní kobce živou uzavřít

a předložím jí něco pokrmu,

jen co bych ušel hříchu, aby stát

naš celý nebyl vraždou poskvrněn.

Tam může prosit Háda, kterého

ctí z bohů jediného, snad jí dá

i život; nebo pozná aspoň teď,

že marno to ctít, co je v Hádu už.

Odejde do domu

SBOR

Ó Eróte, v bojích vítězný,

ó Eróte, vrháš se na stáda,
na hebkých líčkách dívčíných
rozléváš kouzlo klidu nočního;
ty zalétáš i přes mořskou tůň,
zalétáš v chýše venkovské;
žádný nesmrtelný bůh
nemůže uniknout
tobě a ni žádný křehký lidský tvor;
koho jsi zajal, ten šílí.

Ty strhuješ k nepravostem zlým
i lidi smýšlení řádného;
ty jsi vznítit i tento svár
otce a syna, krví spřízněných,
a patrně, že vítězem jest
očí nevěsty ladné vděk,
mocných řádů a práv
důvěrný společník.

Stále si pohrává lásky bohyně,
bez boje vítězí.

Sluhové vyvádějí z paláce Antigonu

NÁČELNIK

Již z rozkazů krále se vymykám též,
když vidím ten zjev, a zdržet proud slz
mi nemožno již, když Antigonu
zde vidím, jak odchází v svatební síň,

jež spánkem věčným vše daří.

ANTIGONÉ

Ó vizte, občané otčiny mé,
jak poslední cestou se ubírám,
jak již naposled pohlížím
na zářící sluneční svit,
a nikdy víc: všehubná Smrt
živoucí mne odvádí již
na břehy styžské.

Mně nezdařil se manželství los,
mne neopěval svatební zpěv
při sňatku s ženichem mým: a nyní
s Acherontem se zasnoubím.

NÁČELNÍK

Však zdobena slávou a chválou všech
se ubíráš tam v tu zemřelých skrýš:
ni hlodavá nemoc tě nesklála v hrob,
ni smrtícím mečem tě nestihla smrt,
však z vlastní vůle a z lidí jen ty
již zaživa do Hádu vstoupíš.

ANTIGONÉ

Já slyšela, že žalostná smrt
kdys postihla dceru Tantala
Niobu na sráze sipylském:
tak jako pevný břechtanu peň

ji opředl nový útvar skal;
zvěst pak vypráví, že se i teď
rozplývá v slzách,
a stále ji smáčí déšť a sníh,
zpod slzavých víček se řine jí pláč,
skrápěje její hrud'! - Mne také
osud ukládá ve věčný sen!

NÁČELNÍK

Ta z bohů vzešla a bohyní jest.
Ale my jsme jen lidé a lidský náš rod.
Však velkou je ctí mít po smrti své
los takový, jaký je bohům přán.

ANTIGONÉ

Ach, běda mi!
Ty se mi směješ! Pro bohy otcovské,
proč zaživa takto mne urážíš,
proč ne, až zemru?
Ó ty má otčino,
ó vzácní občané vlasti!
Ach, žel! Vy čisté prameny Dirčiny,
ty posvátný okrsku krásnovozých Théb,
já za svědky беру si aspoň vás,
jak neželena, neoplakána přáteli
dle krutého příkazu odcházím
v to nezvyklé podzemní vězení!

Ó žel, já neblahá!

Ni na zemi ni v říši Stínů,
ni u živých ni u mrtvých domova nemám!

NÁČELNÍK

Tys došla na vrchol smělosti
a o vysoký Práva trůn
jsi klopýtla, ó dítě mé!
Však pykáš za hříchy svých předků!

ANTIGONÉ

Tys v prsou mých
probudil nejžalostnější vzpomínky,
ten bezměrný nad mým otcem žal
i nade vší sudbou,
která stíhá náš rod,
slavné Labdakovce!
Ach, žel! Ty hříšné lůžko otcovské,
ty manželský svazku syna s rodičkou,
v němž otec můj s matkou neblahou žil
a z něhož jsem se zrodila též, já nešťastná!
A k těm teď odcházím přebývat,
jsouc neprovdána a prokleta!
Ó žel, jak záhubný
byl sňatek tvůj, ó drahý bratře!
Ač mrtev jsi již, mne živoucí jsi zničil!

NÁČELNÍK

Je zbožné mrtvé zbožně ctít,
však moci vládce mocného
se vzdorovati nesluší.

Tys klesla vlastní horlivostí.

ANTIGONÉ

Ach, bez přátel, bez slzy jediné
a bez písní svatebních vedena jsem
cestou smrti, já neblahá!

Nikdy se nesmím již dívat, já nešťastná,
do svaté záře sluneční!

Ani jediný přítel nelká,
nikdo nepláče nad mou sudbou!

KREÓN

vychází z paláce; k sluhům
Což nevíte, že nikdo před smrtí
by lkát a bédovati neustal?

Pryč s ní co nejrychleji! V klenutou
ji uzavřete hrobku, jak jsem děl,
a zanechte ji samu sobě tam,
ať má už zemřít nebo dále žít
jak nevěsta v té síni pohřební!

Však my jsme čisti, co se dívky tkne:
jen styku s lidmi bude zbavena.

ANTIGONÉ

Ó hrobko, ó ty síni svatební,

ó podzemský ty věčný žaláři,
jdu tam k svým drahým, kterých přijala
už velký počet mezi zesnulé
ctná Persefoné, když je stihla smrt.
Já poslední a nejbídnější z nich
jdu tam, než žití běh mi uplynul.
Však tou se kojím mocnou nadějí,
že přijdu milá otci, matce též,
i tobě milá, drahý bratře můj.
Já po smrti vás čistě umyla
svou vlastní rukou, ustrojila vás
a v hrobě obětí vás uctila,
a nyní, Polyneiku, pohřbivši
tvé tělo, takovou mám odměnu.
Král Kreón prohlásil to za zločin
a drzý smělý čin, drahý bratře můj.
Teď odvádí mě odtud násilně,
a já jsem nepoznala manželské
ni lásky ani zpěvů svatebních
a nedočkala jsem se sňatku dne
ni dítek - a teď kráčím, od přátel
Všech opuštěna, ach, já nešťastná,
v to mrtvých - živá! - sídlo pod zemí.
A jaký boží řád jsem zmarnila?
Já neblahá, nač ještě vzhlížeti

mám k bohům? Koho volat na pomoc?
Čin zbožný vytknout mi jak bezbožnost:
nuž schvalují-li bozi tento trest,
snad poznám v Hádu, že jsem chybila;
však chybují-li tito - horší zlo
ať mine je, než to, co křivě činí mně!

NÁČELNÍK

Tou dívkou zmítá ještě i teď
týž vášně vír!

KREÓN

Však ti, kdo ji vedou, až stihne je trest,
ti zpláčí, že byli tak liknaví!

NÁČELNÍK

Ó běda, ta slova mi praví, že smrt
je nablízku již.

KREÓN

Ba, nekoj se nikterak nadějí tou,
že to dopadne jinak: vše splní se teď!

ANTIGONÉ

Ó vlasti, ó Théby, rodiště mé,
ó bohové
mých předků, jdu na smrt, již přišel můj čas,
jdu - poslední potomek vladařů Théb.
Ó vizte mě zde,
jak trpím zle, a kdo trestá mě tak,

že zbožně jsem ctíla, co zbožné.

Sluhové odvedou Antigonu

SBOR

Týž los přinutil též Danau půvabnou

zaměnit nebeský svit za temnou kovovou síň.

Ukryta v kobce, podobné hrobu,

v zajetí byla držena;

a slavný byl přec i její rod, ó dítě mé,

a pěstila símě, jímž zlatý déšť Diův jí oplodnil klín.

Však osudu moc je úžasná.

Té neunikne bohatství

ni mocná zbraň ni hradební zed'

ni koráby černé, bičující moře.

Také Édónův král, prchlivý Lykúrgos,

pro svůj výsměch a vztek těžce byl uvězněn.

Uzavřen pevně od Dionýsa

úpěl ve skalním žaláři.

Byl vyhojen tak jeho bujný vzdor a zuřivost,

a poznal sám, že v šílenství jen svým jazykem zlým

se dotýkal syna božího.

On rušil mainad orgie

i rozjásaný pochodní žár

a dráždil Múzy, milovné hry píšťal.

Vystoupí, veden hochem, slepý

TEIRESIAS

Ó thébšší páni, jdeme společně,
dva jedním zrakem hledíce; neb jít
je možno slepcům jenom s průvodcem.

KREÓN

Ó Teiresio, co se stalo zas?

TEIRESIÁS

Já povím, ty však věštce poslechni.

KREÓN

Já nikdy rady tvé se nestránil!

TEIRESIÁS

A protos řídil šťastně města loď.

KREÓN

Žes prospěl mi, to mohu dosvědčit.

TEIRESIÁS

Nuž věz: teď na ostří jsi osudu!

KREÓN

Co je? Mne mrazí tato slova tvá!

TEIRESIÁS

Mým uměním to poznáš, jenom slyš!

Já na své staré sídlo věštecké

si usedl, kde ptactvo veškeré

se shromažďuje, a tu zaslechnu

hlas ptáků neobvyklý: divokým

a pomateným skřekem křičeli.

Já poznal, že se rvou až do krve:

zněl jasně tlukot jejich perutí.

I leknu se, hned oltář rozžehnu

a zapaluji oběť; plamen však

se z žertvy nezdvíhal, tuk rozpouštěl

se na popelu, prýště z tučných kýt,

jež prosty obalu tu ležely.

Zde tento hoch mi všechno vyprávěl,

že obět sledují zlá znamení

a že se věštná žertva nedaří.

Ten hoch je vůdcem mně, já jiným zas -

Ten neduh obce zavinils ty sám!

Neb naše svaté krby, oltáře,

jsou plny krmě pro dravce a psy,

již padlý Polyneikés nešťastný

jim poskytl. A proto nechtějí

už přijmout od nás bozi plamen kýt

ni prosby obětní, a proto pták

již zvuky blahozvěstné nekřičí,

když nažrán tučné krve padlého.

Nuž rozvaž to, ó synu! Chybovat

je společné všem lidem smrtelným;

však chybí-li kdo, není bláhový

ni bezhlavý, když, klesnuv v pohromu,

se snaží chybu zhojit a je ústupný.

Být tvrdošíjný - tot' být zpozdilý.

Nuž dbej mé rady, nemuč padlého.
Což je to mužné vraždit mrtvolu?
To k tvému dobru s dobrou rozvahou
ti pravím; a je milé poučit
se dobrou radou, je-li prospěšná.

KREÓN

Ó starče, všichni na mne míříte
jak střelci do terče; i s věštevstvím
jste na mne přišli! Však cech věštecký
mě dávno zradil již a zaprodal.
Jen vydělávejte a kupujte
si drahé kovy, zlato indické:
však Polyneika nepochováte!
Ni kdyby orli, ptáci Diovi,
ho chtěli roznést sobě za pokrm
až před trůn Diův, věru ani pak
ho nedovolím pohřbít, poskvrny
se nezaleknu! Bohy poskvrnit
tvor lidský nemůže, to dobře vím!
Však, Teiresio starý, hanebně
i mocní klesají, když zkrášlují
jen pro zisk slovy věci hanebné!

TEIRESIÁS

Ach!

Kdo ví a umí ještě povážit -

KREÓN

Nuž co? A co to díš tak povšechně?

TEIRESIÁS

- že rozvaha je statek nejlepší?!

KREÓN

As jako hloupost škodou největší!

TEIRESIÁS

A ty jsi právě pln té choroby!

KREÓN

Já nechci věštcí splácet urážky.

TEIRESIÁS

Však splácíš: nazýváš mé věštby lží!

KREÓN

Jsou všichni věštcí stříbra dychtiví.

TEIRESIÁS

A tyran miluje zas mrzký zisk!

KREÓN

Zda víš, že takto mluvíš k vladaři?

TEIRESIÁS

Vím; zachránil jsi město radou mou!

KREÓN

Jsi moudrý věstec, ale křivdíš rád.

TEIRESIÁS

Mám prozradit, co tajím v srdci mém?

KREÓN

Jen prozrad', ale nemluv pro zisk jen!

TEIRESIÁS

Ba pro tvůj zisk už asi nikoli!

KREÓN

Mou mysl nezakoupíš, tím buď jist!

TEIRESIÁS

Nuž dobře! Věz, že mnoha oběhů
kol slunečních se nedožiješ již,
a za ty mrtvé jinou mrtvolu,
plod vlastní krve, budeš nucen dát:
žes pod zem sklál, co bylo na světě,
a duši nectně zavřel do hrobu,
a mrtvému žes rovu nedopřál
ni pocty pohřební a bráníš mu
těž sejít odtud k bohům podsvětním.
Ni ty ni bozi nebes nemáte
naň práva; jednáš tedy násilně.
I slídí po tobě už Lítice,
ty Hádovy i boží mstitelky,
jimž vzápětí jde zkáza: číhají,
až stejná hrůza tebe postihne.
A uvaž, mluvím-li, jsa podplacen;
neb za kratičký čas to dosvědčí
i žen i mužů nárek v domě tvém -
Nuž tyto střely za tvé urážky

jsem vyslal jako střelec v srdce tvé,
v němž utkví pevně, ránu zapálí,
a palčivosti té se nevyhneš...

Ó hochu, odved' mě již domů zas,
by ten si vyléval zlost na mladších
a jazyk vypěstil si klidnější
a mysl rozvážnější, než má teď!

Odejde s chlapcem

NAČELNÍK

On s hroznou věštbou, pane, odešel,
a vím, že od těch dob, co šedý vlas
mi kryje hlavu místo černého,
nic nepromluvil v obci lživého!

KREÓN

I já to vím a jsem pln neklidu.

Je hrozné povolit, však vzdorovat
a duši zkázou stihnout - hrozné též!

NAČELNÍK

Je třeba rozvahy, ó Kreonte!

KREÓN

Nuž co mám činit? Pověz, poslechnu.

NAČELNÍK

Jdi, propust dívku z kobky podzemní
a pohřbi pohozenou mrtvolu!

KREÓN

To schvaluješ a v tom mám ustoupit?

NÁČELNÍK

A ihned, pane! Lidi zlovolné
meta bohů rychlonohá stíhá vráz!

KREÓN

Ach, měním ztěžka jen svůj úmysl!
Leč s nutností je marné bojovat.

NÁČELNÍK

Jdi, učíš tak, ty sám a osobně!

KREÓN

Hned půjdu, jak tu jsem. Hej, sluhové,
Sem všichni, kde kdo jste, a sekyry
si vezměte a rychle na tu pláň!
Já sám pak po obratu myslí své,
Sám uvězniv ji, sám ji vyprostím.
Mám strach, že v životě je nejlépe
vždy plnit stanovené zákony.
Odkvapí se sluhy a průvodem

SBOR

Ó bože přehojných jmen,
ty potomku Dia hřmícího
a chloubu thébské Semely!
Bdíš nad slavnou ikarskou zemí
a spravuješ hostinný úval
putnické Démétry,

bohyně laskavé.

Ó Bakchu, jenž dlíváš rád

i v Thébách, domově bakchantek,

tam, kde chladivý proud

vine se isménský a saně

kde setba vzešla zhoubná.

I dvojhlavý Parnásu vrch,

jenž jiskrných pochodní je pln,

a kastalské zřídlo tě vídává,

kde kórycké nymfy tě baví

svých sborů tanci a reji.

Úbočí nýských hor,

břečťanem vroubené,

i zelené pobřeží,

tak bohaté na révy plod,

k nám tě vysílá vždy,

v plesném když hlaholu božských písní

se ubíráš do tříd thébských.

To město nejvíce ze všech měst

ty sám i s mateří svou

daříš poctou největší.

I teď, kdy celá naše vlast

je schválena

chorobou ukrutnou,

sem krokem spásným zavítej k nám,

bud' ze srázných parnáských skal,
nebo přes bouřný průliv mořský!
Ó hejsa, ty vůdce sboru hvězd,
jež plápoem sálají,
dozorce nočních jásotů,
ty plémě Diovo, zjev se nám,
Ó pane náš,
s družinou bakchantek svých,
jež božským nadšením vzrušena jsouc,
tě provází, celou pak noc
slaví tanci Iakcha vládce.

POSEL I.

přicházeje ze strany
Théb staroslavných vzácní občané,
já nechci život lidský chváliti
ni hanět, ať se zdaří jakkoli.
Neb osud drtí, osud povznáší
jak nešťastného, tak i šťastného,
a co má přijít, nikdo netuší.
Byl kdysi Kreón hoden závisti,
když od nepřátel vlast nám zachránil
a přijal svrchovanou v zemi moc
a vládl, vzkvétal zdárným potomstvem.
To vše je teď to tam: Kdo radostí
je zbaven, ten už, myslím, nežije,

je živou mrtvolou. Necht' jeho dům
je skvěle bohat, nechat' jako král
si žije, nemá-li však radostí,
Vše ostatní bych nevzal od něho
ni za stín dýmu místo rozkoší.

NÁČELNÍK

Co strastného zas neseš pro krále?

POSEL I.

Jsou mrtvi; živí smrtí vinni jsou!

Eurydiké otvírá vrata

NÁČELNÍK

Kdo koho zabil? Kdo to zhynul? Mluv!

POSEL I.

Je mrtev Haimón, sám se zavraždil.

Eurydiké se lekne a ve mdlobách padne do náručí služek

NÁČELNÍK

Ó věštče, jak jej splnil slovo své!

POSEL I.

A nyní uvažme, jak jednat dál!

NÁČELNÍK

Hle, tu je Eurydiké ubohá,
choť Kreontova; z domu vychází,
buď náhodou, či slyšíc o synovi.

Eurydiké se vzpamatuje

EURYDIKÉ

Já zaslechla tu zprávu, občané,
chtíc vyjít právě z domu, abych se
zde pomodlila k božské Palladě;
a jak jsem odsouvala závoru
a otvírala, udeří mě v sluch
ta zpráva o neštěstí v rodině;
mne schvátil děs, i padnu ve mdlobách
svým služkám v náruč. Nuže povězte
mi znovu, jaká byla ona zvěst?
Jsem strastí znalá, chci ji vyslechnout.

POSEL I.

Já, milá paní, byl jsem při tom sám
a slova pravdivého nesmlčím.
Nač bych tě šálil slovy hladkými,
jež by se objevila potom lží?
Vždyť pravda vyjde vždycky na povrch.
Já šel s tvým chotěm v jeho průvodě
až na tu pláň, kde ležel ubohý
trup Polyneikův od psů rozsápán.
I pomodlili jsme se k Hekatě
a k Hádovi, by ztišit ráčili
svůj hněv, a tělo svatou koupelí
jsme omyli a všechny ostatky
jsme na haluzích čerstvých spálili,
a z rodné prsti vysoký když rov

mu navršili, šli jsme k svatební
té dívky síni, hrobce kamenné.
A kdosi zaslechl už z povzdálí
zvuk nářků hlasitých kol neblahé
té komory a jde to oznámit
hned Kreontovi. On se přiblíží
a tu mu zazní k sluchu nejasný
zvuk nářku žalného. I zaúpí
a vzkřikne bolně: Ó já nebožák!
Což jsem snad věštcem? Je snad cesta má,
již nyní konám, nejnešťastnější
z mých cest, jež v životě jsem vykonal?
Hlas synův zní mi v sluch. Blíž, sluhové,
a rychle k hrobu, kámen odvalte,
jenž uzavírá rov, a vnikněte
až k ústí chodby rovu, pohleděte,
zda Haimónův to hlas, či bohů klam?"
My na ten vládcův rozkaz zděšený
jsme prohlíželi hrob a v pozadí
té kobky - oběšenou dívčinu
jsme našli, v smyčce z roušky skroucené;
a on - ležel na ní, objímal
jí tělo, na hrud' tiskna hlavu svou,
a na zmar sňatku s mrtvou naříkal
i na los nevěstin a otcův čin.

Ten, jak ho spatřil, strašně zaúpěl,
jde k němu, běduje a volá ho:
"Ó nešťastníku, cos to provedl?
Kams dal svůj rozum? Jaká osudná
tě rána sklála? Vyjdi, synu můj,
slyš, jak tě prosím pokorně - ó pojd'!"
Syn pohlédl naň zrakem divokým,
pln pohrdání v tváři, neděl nic
a dvojsečný svůj meč naň vytasil.
Však otec prchl pryč, i chybil se.
Tu rozzuřil se proti sobě sám,
svá prsa nastavil, až do půli
si vrazil do nich meč; již v mrákotách,
však dosud při rozumu, k dívce své
se přivine svou paží zemdlenou
a chroptě chrlí na bělostnou tvář
své dívky krvavý déšť krůpějí.
A teď tam leží mrtev na mrtvé,
ten ubožák, když v Hádu teprve
své lásky posvěcení dosáhl
a důkaz lidem dal, že nerozum
je pro člověka z běd všech nejhorší!
Eurydiké odkvapí do domu
NÁČELNÍK
Co o tom soudíš? Paní odešla

a na tvou zprávu ani nehlesla.

POSEL I.

Já žasnu sám. Leč doufám, že když teď

los synův zvěděla, že veřejně

se stydí lkát, i jde snad uložit

svým služkám žal a smutek rodinný.

Je moudrá dost, by neprovedla nic.

NÁČELNÍK

Já nevím; planý křik i mlčení

tak přílišné mám za zlé znamení.

POSEL I.

Však zvíme hned, zda v skrytu nechová

snad tajný záměr, jsouc tak sklíčena,

když vejdem v dům. Máš pravdu: mlčení

tak přílišné je špatným znamením.

Posel odejde do domu

Přichází Kreón a se sluhy nese Haimónovu mrtvolu

NÁČELNÍK

Však hle, tu přichází sám náš král

a v rukou svých - ač smím-li to říci

má zřejmý důkaz, že pochybil sám,

a nikoli vinou jiných.

KREÓN

Hó! Hó!

Ó strašné omyly mé mysli urputné,

jež přinášíte smrt!

Pohleďte, pohleďte sem,

zde na vraha krve své, jenž zahubil vlastní plod!

Ó žel, jak neblahý byl záměr mysli mé!

Ó synu, synu můj, tak mlád, tak mlád jsi byl

- ó hrůza, hrůza! -

a zemřels předčasně!

A já to zavinil sám, ne tvoje zpozdilost!

NÁČELNIK

Ó žel, jak pozdě pravdu pochopils!

KREÓN

Ó běda!

Už chápu to, já bídny; tehdy však,

ach, tehdy zasáhl bůh mou hlavu ranou zlou

a na cesty mě zahnal divoké

a všechnu radost mou mi zašlapal náhle v prach!

Ach, ach! Jak bolestné jsou lidské útrapy!

POSEL II.

vyjde z domu

Ó pane, přišels tuším v domnění,

žes vrcholu vši bídy dosáhl;

však doma čeká tebe nová strast!

KREÓN

Ach, jaká strast? Zde horší než ta zde?

POSEL II.

Tvá žena, matka toho mrtvého,
se právě zavraždila, nebohá!

KREÓN

Hó, hó!

Ó běda, nečistá ty Smrti propasti,
ó proč mě vraždíš, proč?

Ty posle zlověstný
s tou zprávou neblahou, ach, cože to zvěstuješ?

Ó žel! Já mrtev jsem již, a ty mě dobíjíš!

Co pravíš? Kdes, ach, vzal tu strašnou novinu?

Ó hrůza, hrůza!

Ta oběť krvavá,
mé choti hrozný los že přibyl k záhubě mé?

Otevřou se vrata paláce a v nich
je vidět Eurydichinu mrtvolu

NÁČELNÍK

Zde lze ji vidět - není skryta již.

KREÓN

Ó běda!

Zřím druhé neštěstí, já ubohý!

Ach, jaký, jaký los mě ještě čeká dál?

Zde držím vlastní dítě v náručí,
já ubožák, a tam - zřím druhou mrtvolu zas!

Ó běda, dítě mé, ach, matko nešťastná!

POSEL II.

Tam u oltáře břitkou ocelí
se probodla, a zhasl její zrak,
když oplakala Megareův los,
jenž padl dřív, i Haimónův; a pak
svých dětí vraha, tebe, proklela.

KREÓN

Ó hrůza hrůz!
Jak strašný jímá mě děs! Proč nevrátil někdo z vás
již ocel dvojbřitkou v mou nastavenou hrud'?
Já člověk neblahý!
Jak neblahý strastí vír mě strhl v hlubinu svou!

POSEL II.

Ba vinu smrti obou synů tvých
jen tobě přičítala zesnulá!

KREÓN

A jakou ranou sešla ze světa?

NÁČELNÍK

Svou vlastní rukou proklála si hrud',
když synův žalný osud seznala.

KREÓN

Ach, běda mi! Zda smím své viny hroznou tíž
kdy na jiné svalovat, když vším jsem vinen sám?
Já sám je usmrtil, já, já, tvor neblahý,
jen já, to dobře vím! Ó sluhové, hola, sem,
a odved'te mě hned, ach, pryč mě odved'te hned!

Ach, pohleďte: co jsem? Jsem nic, jsem pouhé nic!

NÁČELNÍK

Máš dobře - je-li v zlu co dobrého -,

že radíš zkrátit pohled na svou strast.

KREÓN

Ó přijď, ó přijď

a zjev se, osud můj, můj cíli toužený,

a mého života den mi přived poslední!

Ó smrti, přijď, ó přijď,

ať žádného jiného dne se nikdy již nedočkám!

NÁČELNÍK

To splní čas, jak bozi budou chtít;

teď o přítomnost třeba pečovat.

KREÓN

Já prosil o to, po čem toužíme.

NÁČELNÍK

Jen o nic nepros; lidé nemohou

se nikdy zprostit sudby určené

KREÓN

Nuž odved'te mě pryč, mne zločince bídného!

Já nerad, synu můj, jsem způsobil ti smrt,

i tobě, choti má: ó žel, já nebožák!

A nyní nevím sám, kam dřív se obrátit.

Vše v troskách přede mnou, a na hlavu dopadla

mi osudu těžká pěst, již nelze nijak snést!

Odvádějí ho do paláce

NÁČELNÍK

Jen ten je blažen, kdo rozvahu má:

toť hlavní; a míjeti nutno i hřích,

jenž uráží bohy. Kdo velkých slov

pln zpupnosti užívá, veliký trest

ho stihne a stár

se teprve rozvaze učí.

KONEC

POZNÁMKY K ANTIGONĚ

o bratřích - tj. o Eteokleovi a o Polyneikovi

dobry Kreón - míněno ironicky

běloštitý argejský voj - argejské vojsko bylo podle tradice opatřeno bílými štíty

přilbice s chocholem z žíní - na přilbicích vojáků byly upevněny chocholy z koňských žíní

vzdorný drak - tím je míněno thébské vojsko; drak je přirozený protivník orla, k němuž básník přirovnává argejské vojsko

ohněnoš - tj. Kapaneus, jeden ze sedmi argejských vůdců. Vychloubal se, že zničí město i proti vůli Diově; na svém štítě měl obraz muže mávajícího pochodní s nápisem "zapálím město"

svou zbroj tu Vítězi Diovi nechalo v daň - ukořistěnou zbroj nepřátel obětovali Thébané Diovi jako trofej

krom nešťastných bratří - oba bratři padli, proto nemohl žádný z nich obětovat Diovi zbroj svého protivníka

dle práva příbuzenství - po smrti Oidipových synů zdědil vladařskou moc Kreón jako nejbližší příbuzný muž

prstí vyprahlou je posypal - u Řeků bylo posvátným zákonem posypat nepohřbenou mrtvolu aspoň prstí, aby nebožtík v podsvětí došel pokoje

byl každý hotov zdvihat žhavý kov - na důkaz své nevin v přestoupení Kreontova příkazu

potřásali skrytě hlavami - obrazné přirovnání k tažným zvířatům, která potřásáním se hledí zbavit obtížného jha

má-li mínění tak klamné člověk, jenž si umínil - hlídač vtipkuje se slovem "mínit" v duchu tehdejších gramatických snah

trojí oběť ulévá - úlitba vody, mléka a medu (příp. oleje nebo krve obětních zvířat) byla obvyklá oběť zesnulým

milé své - hlídač byl zřejmě předtím otrokem v domě Oidipově

tys těm vděk činit chtěla, oněm já - tj. ty ses chtěla zavděčit Kreontovi, já Polyneikovi a bohům v podsvětí

poslední teď již ratolest - Antigoné

zemrouc kohos usmrtí - Haimón tak naznačuje svůj úmysl, že rovněž ukončí svůj život

jen co bych ušel hříchu - těm, kdo byli odsouzeni k pohřbení zaživa, bylo zvykem dát do hrobu trochu pokrmů, neboť bylo pokládáno za hřích usmrtit odsouzence hladem

žalostná smrt kdys postihla... Niobu - poněvadž se Niobé posmívala bohyni Létó, že má jen dvě děti, Apollóna a Artemidu, usmrtil Apollón svými šípy jejich sedm synů a Artemis jejich sedm dcer; Niobé byla Diem proměněna v kámen, který stále prolévá slzy

z bohů vzešla - Niobé byla dcera Tantalova, vnučka Diova

jak záhubný byl sňatek tvůj - Polyneikés se oženil s dcerou argejského krále Adrásta a tím jej pohnul k výpravě "sedmi proti Thébám"

poslední potomek - sestru Isménu pokládá Antigoné za nehodnou jejich rodu, proto k ní nepřihlíží

Danau půvabnou - Danaé byla dcerou argejského krále Akrisia; ten byl věštbou varován, že bude usmrcen svým vnukem, proto dal dceru uzavřít do komnaty pobité kovovými deskami; Zeus k ní však pronikl v podobě zlatého deště a zplodil s ní Persea

prchlivý Lykúrgos - thrácký král Lykúrgos byl potrestán pro urážky boha Dionýsa šílenstvím a roztrhán divokými koni v pohoří Pangaíon

mainad orgie - bujné slavnosti rozjařených žen oslavujících za svitu pochodní tancem a zpěvy boha Dionýsa

tuk rozpouštěl se - jako zápalné oběti byly kladeny na oltáře bohů dobytčí kýty obalené obvykle dvojitou vrstvou tuku

a rychle na tu pláň - tím Kreón míní pláň, na které ležela mrtvola Polyneikova, kde měli sluhové připravit dříví k jejímu spálení

Ó bože přehojných jmen - jedná se o boha Dionýsa, který byl nazýván též Bakchos nebo Iakchos

chloubo thébské Semely - Semelé, dcera thébského krále Kadma, byla milenkou Diovou a matkou boha Dionýsa

nad slavnou íkarskou zemí - jedná se o attický kraj, kde podle pověsti byla zasazena první réva a kde byl zaveden kult boha Bakcha

hostinný úval poutnické Démétrý - eleusínské údolí v západní Attice, kam se scházelo každoročně mnoho poutníků, aby uctili bohyni Démétrú

proud... isménský - Isménos je řeka v Thébách

saně kde setba vzešla zhoubná - narážka na báji, podle níž Kadmos, když přišel do thébské země, usmrtil saň a zasel do země její zuby; z nich vyrostli ozbrojenci, kteří se navzájem pobili až na pět, od nichž pak odvozovalo svůj původ pět šlechtických rodů v Thébách

dvojhlavý Parnásu vrch, jenž... pochodní je pln - na obou vrcholcích hory Parnásos prý slavil Bakchos s družinou bakchantek v noci své reje za svitu pochodní

kastalské zřídlo - kastalský pramen vytékal z Parnásu

kórycké nymfy - nymfy, sídlící v kórycké jeskyni na Parnásu, které se též účastnily bakchických rejů

Úbočí nýských hor - Nýsa je hora na Euboji, kde byl Bakchos podle pověsti vychován a kde rád prodléval

přes... průliv mořský - tím je míněn průliv mezi Euboiou a pevninou

vůdce sboru hvězd - Řekové se ve své obrazotvornosti domnívali, že se i hvězdy účastní bakchických rejů a tvoří nebeský sbor

na haluzích čerstvých - obvykle se ke spálení mrtvol užívalo haluzí olivy

kámen odvalte - hrobka, kde byla Antigóné uzavřena, byla nejspíše kamenná stavba, rodinná hrobka zasypaná zemí; vcházelo se do ni dlouhou chodbou, jejíž vchod byl uzavřen velkým pohyblivým kamenem

Megareův los - Megareus, syn Kreonta a Eurydiky, se v boji dobrovolně obětoval za záchranu vlasti